

# Lleida ja feia els fanalets de Sant Jaume el 1600

Jeroni Pujades ja parla d'aquesta celebració de la capital del Segrià en la seva "Crònica universal del principat de Catalunya"

JORDI CURCÓ

Lleida



Els textos que es mostren al reportatge han estat l'aval per a la declaració dels fanalets de Sant Jaume com a Festa Patrimonial d'Interès Nacional amb la que es reconeixerà la tradició popular lleidatana.

Ha faltat poc, però finalment no ha estat possible arribar a la Festa dels Fanalets de Sant Jaume d'aquest 24 de juliol de 2022, els de la recuperació, amb la declaració de Festa Patrimonial d'Interès Nacional ja feta. Els tràmits administratius no han estat fàcils i ha calgut seguir tot un procés administratiu, que s'ha fet més lent del que calia suposar i el temps se'n ha vingut a sobre. Estem convençuts que serà més aviat que tard que el govern de la Generalitat aprovi dita declaració, atorgant el reconeixement de major rang per a una festa tradicional i popular de la ciutat de Lleida, com ho és la floreria dels Fanalets de Sant Jaume, que el vespre del 24 de juliol recorre de nou els carrers de Lleida, després de dos anys de no haver-hi pogut fer per la pandèmia.

El procés seguit per a fer efectiva aquesta declaració, va iniciar-se de fet el 21 de juliol de 2020, quan el departament de Cultura de la Generalitat va iniciar la festa i Romeria dels Fanalets de Sant Jaume en el Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya. El segon pas tingué lloc el passat 10 de maig, quan la consellera de Cultura signà la resolució per la qual s'iniciava expedient per a la declaració, deixant alhora constància que el Servei de Recerca i Protecció havia informat favorablement de la proposta: "En base als criteris de declaració que prenen com a referència la singularitat i re-



levància amb abast nacional, el seu valor identitari i cultural per la població de Lleida i la seva llarga tradició en la celebració de la festa".

Posteriorment s'ha donat audiència, tant a l'Agrupació Benèfica de Fanaleters com a entitat organitzadora de la festa, com a la Paeria, per ser el municipi de Lleida l'àmbit de celebració i al Consell Comarcal del Segrià, valorant totes tres institucions molt positivament la proposta de resolució.

Tot aquest procés administratiu, ens ha obligat a documentar molt bé l'antiguitat de la festa, per tal de poder acreditar-ho i obtenir en primer lloc l'aprovació de l'assessoria jurídica i posterior-



FOTO: J.C. / A la 'Crònica General de Catalunya' ja s'hi pot llegir la tradició dels fanalets de Sant Jaume i el seu vincle amb el Peu del Romeu.



ment del Consell Tècnic, per arribar finalment al Consell de Govern de la Generalitat, que haurà d'aprovar la declaració i publicar l'acord al DOG per a fer-ho efectiu.

Ha calgut anar a les fonts i així s'ha fet. La referència més antiga de la festa citada per historiadors i cronistes, era l'atribuïda al cronista Jeroni Pujades qui en el llibre IV, capítol VI de la seva Crònica Universal del Principat de Catalunya, escrita el 1600 i publicada per Jeroni Margarit el 1609 referia dita festa. Calia anar-hi a comprovar i així és com la tècnica de la direcció general de Cultura Popular Rosa M. Carrel, a la qual aplem la seva col·laboració, va dirigir-se a la Biblioteca General de Catalunya per tal de demanar



un exemplar de dita crònica, on va poder donar fe que el cronista Pujades deixà escrit aquest text referit a la tradició dels Fanalets de Sant Jaume: "Teren a Leyda una Capella de sanct Jaume al carrer Peu del Romeu y es fama continuada de pares a fills, que lo sanct en aquest seu passatge porá allí. Y los niños la nit de la festa de sanct, van ab lanternetes de paper ab llum: à las quals dihen sanct Jaumets en memòria de la predicació que lo Apóstoll feu en dita Ciutat".

Si la Rosa va obtenir l'autenticitat de la cita de Pujades a Barcelona, jo havia de fer el mateix a Lleida, amb una cita atribuïda al canonge Joan Finestres, 160 anys després de la de Pujades. Així fou com en un viatge a l'Arxiu Capítular de la Catedral de Lleida, fanalera Anna Carles va pisar a la meua disposició el llibre manuscrit del canonge Pere Joan Finestres i de Monsalvo intitulat "Fragmento Histórico de la Catedral, Iglesias y Ciudad de Lérida", amb un òptim estat de conservació que facilita una bona lectura. Finestres nascut a Barcelona el 1690 i mort a Cervera el 1769, fou professor de Dret canònic a la Universitat de Cervera i canonge capítular de la Catedral de Lleida. En aquest llibre manuscrit del 1760, narra que Sant Jaume en el seu pelegrinatge apostòlic per les nostres terres, al seu pas per la ciutat de Lleida va xafar una punxa al peu que no el deixava caminar havent estat auxiliat pelàngels del cel que baixaren en auxili de l'apòstol il·luminant la fosca nit amb fanalets de llum, destacant Finestres el caràcter sobrenatural de l'auxili rebut per S. Jaume. No voldria cloure sense



deixar de reproduir el que jo mateix vaig transcriure d'aquest interessant manuscrit escrit en castellà, on l'autor explica de quina manera se celebrava la festa dels Fanalets de Sant Jaume en aquella Lleida del S. XVIII: "La vigília de la festa al cerrar la noche están frequentadas ambas iglesias que es frecuente el atropellarse unas a otras por la cordedad del ámbito que encieman. Los que no van por devoción especial visitan las iglesias para acompañar a sus hijos, que en estas dos noches tienen mayor delicia en la vista de innumerables faroles, o lanternas de varias figuras, con que van todos à solemnizar la estación, van puestos en altas callas o paños delgados que flotan en las manos ayudando las madres a los niños de teta a tenerlos altos, para que no se desgracien o se les apaguen las luces, lo que no pocas veces causa enfados y llantos a los inocentes, si-

FOTO: Arxiu I.C. / Foto 4: Els fanalets als anys 60 amb la representació de Sant Jaume. Foto 5: Parada amb la venda de fanalets a la Plaça Sant Joan. Foto 6: Dos infants al Peu del Romeu als anys 40. Foto 7: Gravet antic del miracle de la punxa clavada al peu de l'apòstol Sant Jaume.



no se les acalla con otro farol, de que las más cautas van proveídas, discurren de una a otra capilla desandando de continuo iluminadas las calles con tantas luces, que a quien no lo ha visto causa admiración. Llamen a estas lanternas enarboladas en sus callas S. Jaumes y Romeus, lo que van

avanzando por la calle con alegría diversion en toda la ciudad". Pujades en el 1600 i Finestres en el 1760, donen fe que a Lleida la nit del 24 de juliol, almenys des de fa 422 anys, és una nit especial i entranyable il·luminada per la llum dels fanalets. La llum de Sant Jaume.